

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی
شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی

آیین نامه دوره
دکتری تخصصی پژوهشی
(Ph.D. by Research)

مصوب پنجاه و یکمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی

مورخ ۱۳۹۲/۳/۲۵

فصل اول

کلیات

ماده ۱: تعریف

دوره دکتری تخصصی پژوهشی (Ph.D. by Research) یکی از بالاترین مقاطع تحصیلی آموزش عالی است که به اعطای مدرک دکتری تخصصی پژوهشی (Ph.D. by Research) می‌انجامد و مجموعه‌ای هماهنگ از فعالیت‌های پژوهشی و کاربردی یا بنیادی است.

تبصره: در این آئین‌نامه به منظور رعایت اختصار به تمام دانشگاه‌ها، مؤسسات آموزش عالی و موسسات آموزشی و پژوهشی دارای مجوز از شورای گسترش دانشگاه‌های علوم پزشکی که در زمینه تحصیلات تکمیلی فعالیت دارند «مؤسسه» گفته می‌شود.

ماده ۲: هدف

هدف از ایجاد دوره دکتری تخصصی پژوهشی، تربیت افرادی است که ضمن احاطه به یک زمینه خاص و آشنایی با علوم مرتبط، با استفاده از روش‌های پیشرفته تحقیق و جدیدترین مبانی پژوهشی بتوانند گامی در جهت خودکفایی کشور، توسعه پایدار و گسترش مرزهای دانش بردارند. دانش‌آموختگان این دوره با در دست گرفتن رهبری پژوهش، نوآوری، و توسعه روش‌های نوین و پل زدن بین علوم پایه و کاربردی با هدف ارتقاء سلامت و احیاء روحیه خودباوری برای دستیابی به تازه‌های جهان دانش اقدام خواهند نمود.

ماده ۳: محور اصلی

محور اصلی فعالیت‌های دوره دکتری تخصصی پژوهشی، کسب دانش و مهارت از طریق پژوهش هدفمند و نوآوری در یک حیطه خاص علمی است.

ماده ۴: شرح دوره:

۴-۱: حداکثر طول مدت این دوره ۴ سال است (حداکثر یکسال آن به بخش اول دوره اختصاص دارد). در این دوره دانشجوی با مهارتهایی که کسب می کند پایان نامه تحقیقاتی خود را منطبق با اهداف مرکز تحقیقاتی اجرا می نماید.

۴-۱-۱: طول مدت دوره (در بخش اول دوره و یا در بخش دوم دوره) در شرایط خاص، به تشخیص شورای تحصیلات تکمیلی مؤسسه حداکثر تا ۲ نیم سال قابل تمدید می باشد.

۴-۱-۲: زمان شروع به تحصیل دانشجوی در این دوره پس از اعلام رسمی قبولی داوطلب توسط مؤسسه و نام نویسی دانشجوی در حوزه معاونت آموزشی مؤسسه می باشد.

این دوره شامل دو بخش است:

۴-۲: **بخش اول** دوره که طول آن حداکثر یک سال می باشد و دانشجوی طی آن مهارتهای نظری و عملی بنیادین پژوهش را می آموزد.

۴-۲-۱: تعداد واحدهای بخش اول ۱۲ واحد آموزشی است. که از بین واحدهای ذیل توسط استاد راهنما انتخاب می شود. تصمیم گیری درخصوص تعداد واحد هر درس (در سقف ۱۲ واحد) بر عهده استاد راهنما می باشد.

- آمارزستی و اپیدمیولوژی پیشرفته (حداکثر ۲ واحد)

- روش تحقیق پیشرفته (حداکثر ۲ واحد)

- اخلاق در پژوهش (Ethics) (حداکثر ۲ واحد)

- مستند سازی و گزارش نویسی (Report Writing) (حداکثر ۲ واحد)

- اقتصاد سلامت (حداکثر ۲ واحد)

- سیاستگذاری سلامت (حداکثر ۲ واحد)

- انتقال و ترجمان دانش (حداکثر ۲ واحد)

- بازاریابی (حداکثر ۲ واحد)

- واحدهای آموزشی اختصاصی (حداکثر ۶ واحد)

تبصره: دانشجوی در بخش اول دوره ملزم به انتخاب موضوع پایان نامه دوره دکتری تخصصی پژوهشی، انجام مطالعات مقدماتی، نگارش پروپوزال و نهایتاً تصویب آن در شورای تحصیلات تکمیلی مؤسسه می باشد.

۴-۲-۲: موضوع پایان نامه باید منطبق با رسالت مرکز تحقیقاتی مجری و در جهت حل معضلات و نیازهای نظام سلامت باشد. نظارت برحسب اجرای آن به عهده معاونت پژوهشی موسسه خواهد بود.

۴-۲-۳: در صورتیکه دانشجو انصراف دهد و یا به هر دلیل موفق به گذراندن دوره نگردد با نظر شورای تحصیلات تکمیلی موسسه گواهی دروس گذرانده به وی اعطا می گردد و دانشجو ملزم به پرداخت کلیه خسارات طبق تعهدات اخذ شده به موسسه مربوطه می باشد.

۴-۲-۴: حداقل نمره قبولی در دروس بخش اول ۱۴ از ۲۰ می باشد.

۴-۳: **بخش دوم** دوره شامل گذراندن مراحل اجرایی پایان نامه تحقیقاتی دانشجو می باشد و شرط ورود به آن گذراندن دروس بخش اول دوره و تصویب پروپوزال پایان نامه توسط شورای تحصیلات تکمیلی موسسه است.

۴-۳-۱: در این بخش دانشجو با مهارتهای کسب شده در بخش اول، پایان نامه خود را اجرا و از دستاوردهای آن دفاع می نماید.

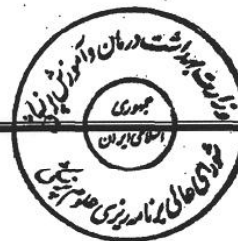
۴-۳-۲: حداقل زمان این بخش از دوره ۲/۵ سال می باشد.

۴-۳-۳: تعداد واحدهای بخش دوم دوره دکتری تخصصی پژوهشی ۶ واحد کارورزی متناسب با پایان نامه دوره دکتری تخصصی پژوهشی و ۲۲ واحد پژوهشی در قالب اجرای پایان نامه می باشد.

تبصره: دانشجو ضمن اجرای پایان نامه دوره دکتری تخصصی پژوهشی می بایست ۶ واحد کارورزی به تشخیص استاد راهنما، از طریق واحدهای کارورزی در عرصه ارتباط با صنایع مختلف از جمله داروسازی، تولید لوازم و تجهیزات پزشکی و غیره با توجه به نیاز جامعه و بازار کار به کسب مهارت و تجربه در راستای اهداف مؤسسه بگذراند.

۴-۳-۴: دفاع از پایان نامه دوره دکتری تخصصی پژوهشی پس از چاپ یا اخذ پذیرش حداقل ۳ مقاله منتج از پایان نامه در طی دوره به عنوان نویسنده اول یا مسئول در مجلات علمی، پژوهشی معتبر نمایه شده در نمایه نامه های بین المللی (Pub Med یا ISI) امکان پذیر است.

تبصره: اگر انجام پروژه تحقیقاتی منجر به ثبت بین المللی اختراع، اکتشاف، Patent و یا تولید محصولات ارزشمند پزشکی و دارویی شود، این مورد می تواند به تشخیص شورای تحصیلات تکمیلی موسسه و تأیید کمیته ابداعات و

اختراعات معاونت تحقیقات و فناوری وزارت متبوع، جایگزین یک تا سه مقاله فوق گردد. (طبق ماده ۲ آیین نامه ارتقاء اعضای هیئت علمی)

۵-۳-۴: کلیه امور آموزشی و پژوهشی دانشجوی در طول دوره، تحت نظارت شورای تحصیلات تکمیلی مؤسسه می باشد.

فصل دوم

شرایط ورود

ماده ۵: شرایط ورود داوطلب به دوره

- ۵-۱: داشتن شرایط عمومی ورود به آموزش عالی
- ۵-۲: نداشتن منع قانونی ادامه تحصیل از لحاظ خدمت نظام وظیفه عمومی برای داوطلبان مرد.
- ۵-۳: داشتن دانشنامه دکتری عمومی (پزشکی، دندانپزشکی و داروسازی)، دکتری حرفه ای دامپزشکی، دکتری حرفه ای علوم آزمایشگاهی و کارشناسی ارشد از یکی از دانشگاههای داخل یا خارج کشور که حسب مورد به تأیید وزراتین بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و علوم تحقیقات و فناوری رسیده باشد
- تبصره ۱: داوطلبان دارای مدارک تحصیلی بالاتر [دکتری تخصصی (Ph.D.)، تخصص بالینی (دستیاری) و فوق تخصصی و فلوشیپ] در صورت پذیرفته شدن در دوره ملزم به پرداخت هزینه های تحصیل می باشند.
- تبصره ۲: دارندگان مدارک معادل کارشناسی ارشد مجاز به شرکت در این دوره نمی باشند.
- ۵-۴: داشتن حداقل دو مقاله تحقیقی اصیل منتشر شده در مجلات معتبر نمایه شده بین المللی (ISI یا Pub Med) به عنوان نویسنده اول یا مسئول.
- ۵-۵: عدم اشتغال به تحصیل هم زمان در دوره های دکتری تخصصی (Ph.D.)، تخصص بالینی (دستیاری) و یا بالاتر در کلیه مؤسسات آموزشی و تحقیقاتی کشور.
- ۵-۶: تحصیل در مقطع دکتری تخصصی پژوهشی تمام وقت می باشد، بنابراین هرگونه اشتغالی برای دانشجوی ممنوع است.
- ۵-۷: موفقیت در آزمون زبان انگلیسی مطابق با مصوبات شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی.

تبصره: داوطلبانی که در آزمونهای زبان انگلیسی موفق به کسب حدنصاب لازم نشده اند، در صورتی که حداقل ۹۰٪ نمرات حدنصاب را کسب کرده باشند، می توانند در دوره پذیرفته شوند، مشروط بر اینکه تا پایان بخش اول دوره (حداکثر یک سال) موفق به کسب نمره حدنصاب شوند، در غیراینصورت قبولی آنها کان لم یکن تلقی شده و از ادامه تحصیل آنها جلوگیری می شود.

۸-۵: موفقیت در مصاحبه ورودی مؤسسه برای تمام داوطلبین الزامی است.

تبصره ۱: انطباق سوابق آموزشی و پژوهشی و دانشنامه داوطلب با دوره پیشنهادی Ph.D. by Research به عهده مؤسسه برگزار کننده دوره می باشد.

تبصره ۲: دستورالعمل مصاحبه و پذیرش دانشجو توسط معاونت تحقیقات و فناوری وزارت متبوع تدوین و ابلاغ خواهد شد.

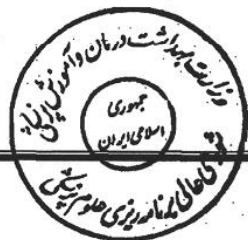
ماده ۶: داوطلبین بورس موسسات خصوصی:

به منظور تحقق ارتباط دانشگاه و صنعت و تقویت بنیه علمی صنعت خصوصی در جهت دستیابی به اهداف سند چشم انداز جمهوری اسلامی در برنامه پنجم توسعه، مراکز مجری دوره های دکترای تخصصی پژوهشی می توانند حداکثر ۵۰ درصد ظرفیت تعیین شده پس از تصویب در شورای گسترش دانشگاه های علوم پزشکی، به تعداد کل پذیرش اضافه نمایند منوط به اینکه به صورت بورس موسسات خصوصی پذیرش شوند. این دسته از داوطلبان باید دارای شرایط ورود به دوره (مفاد ماده ۵) باشند، تصمیم گیری درخصوص مفاد بند ۴-۵ برای این گروه از داوطلبان بر عهده کمیته مصاحبه کننده مؤسسه پذیرنده است.

تبصره: عنوان پایان نامه پذیرفته شدگان باید منطبق با نیازهای مؤسسه سفارش دهنده و درجهت حل معضلات و نیازهای نظام سلامت و مورد تائید استاد راهنما باشد و مراتب باید در قرارداد اولیه درج شود.

ماده ۷: داوطلبان استعدادهای درخشان:

داوطلبین استعدادهای درخشان که براساس آیین نامه مربوطه، استعداد درخشان محسوب می شوند (با معرفی نامه از مراجع ذیربط) و در زمان پذیرش مؤسسه می بایست بیش از دو سال از فارغ التحصیلی آنها نگذشته باشد. این دسته از داوطلبان باید دارای شرایط ورود به دوره (مفاد ماده ۵) باشند. تصمیم گیری درخصوص مفاد بند ۴-۵ برای این گروه از داوطلبان بر عهده کمیته مصاحبه کننده مؤسسه پذیرنده است.

ماده ۸: دانشجو در هنگام ثبت نام طبق مقررات موظف به سپردن تعهد رسمی به مؤسسه می باشد که در صورت انصراف و یا به اتمام نرساندن دوره در مدت مجاز تحصیل ، متعهد به پرداخت غرامت به مؤسسه می شود.

فصل سوم

استاد راهنما

ماده ۹: استاد راهنما فردی است که وظیفه هدایت و راهنمایی دانشجو را تا پایان دوره بر عهده دارد.

ماده ۱۰: استاد راهنمای واجد شرایط ذیل، فقط از اعضای هیأت علمی مراکز تحقیقاتی همان مؤسسه با حداقل مرتبه دانشجویی تعیین می گردد.

۱-۱۰: استاد راهنما می بایست حداقل ۴ مقاله ایندکس شده در نمایه نامه های بین المللی (Pub Med یا ISI) به عنوان نویسنده مسئول یا اول، در طول ۲ سال گذشته داشته باشد.

۲-۱۰: استاد راهنما بایستی دارای طرح تحقیقاتی مورد تأیید معاونت تحقیقات و فناوری وزارت متبوع باشد.

۳-۱۰: تعیین استاد راهنما از ابتدای دوره دکتری تخصصی پژوهشی ضروری می باشد و استاد راهنما تا انتهای دوره مسئولیت راهنمایی دانشجو را بر عهده دارد .

۴-۱۰: در صورت نیاز و به صلاح دید استاد راهنما و شورای تحصیلات تکمیلی مؤسسه، دانشجو می تواند علاوه بر استاد راهنمای اصلی از راهنمایی حداکثر دو استاد راهنمای دیگر استفاده نماید که می توانند از خارج از مؤسسه مجری باشند.

تبصره ۱: اساتید راهنمای دوم و سوم باید دارای مدرک دکتری تخصصی (Ph.D) یا تخصص بالینی با حداقل مرتبه استادیاری با سابقه حداقل ۳ سال تدریس یا تحقیق حداقل در دوره کارشناسی ارشد و دکتری عمومی / دکتری حرفه ای باشند.

تبصره ۲: چنانچه استاد راهنمای اصلی دارای مدرک تخصص بالینی است. همکاری حداقل یک استاد راهنمای دیگر (واجد شرایط تبصره بند ۴ - ۱۰) با مدرک دکتری تخصصی (Ph.D) الزامی است.

ماده ۱۷: تمام فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی دانشجوی طی دوره دکتری تخصصی پژوهشی باید با هدایت و نظارت استاد یا اساتید راهنما صورت گیرد. دانشجوی موظف است علاوه بر زمانهای مقرر در هر زمانی که استاد یا اساتید راهنما تعیین می‌کنند، نتیجه تحقیقات خود را به ایشان گزارش نماید.

ماده ۱۸: دانشجوی می‌تواند حداکثر تا ۶ ماه از دوره تکمیلی خارج از کشور مطابق قوانین وزارت متبوع برخوردار شود.

ماده ۱۹: بعد از تکمیل و تدوین پایان‌نامه دوره دکتری تخصصی پژوهشی و تأیید استاد راهنما مبنی بر اتمام و قابل دفاع بودن پایان‌نامه، دانشجوی موظف است در جلسه‌ای که زمان آن را شورای تحصیلات تکمیلی مؤسسه تأیید می‌نماید، در حضور داوران با رعایت شرایط مندرج در این ماده از پایان‌نامه خود دفاع نماید.

۱-۱۹: تأیید استاد یا اساتید راهنما و مشاور باید در نخستین صفحات پایان‌نامه درج شود.

۲-۱۹: کیفیت علمی و صحت مطالب پایان‌نامه دانشجوی باید قبل از دفاع، توسط استاد راهنما تأیید و به اطلاع شورای تحصیلات تکمیلی مؤسسه رسانده شود.

۳-۱۹: دانشجوی دوره دکتری تخصصی پژوهشی (Ph.D. by Research) هنگامی مجاز به دفاع از پایان‌نامه دکتری تخصصی پژوهشی خود می‌باشد که شرایط ذکر شده در بند ۳-۳-۴ و یا تبصره آن محقق شده باشد.

۴-۱۹: دانشجوی موظف است پس از تأیید استاد راهنما، جلسه‌ای تحت عنوان پیش دفاع با حضور اعضای هیات داوران داشته باشد.

ماده ۲۰: ترکیب هیات داوران به شرح ذیل است:

(۱) استاد یا اساتید راهنما

(۲) استاد یا اساتید مشاور

(۳) چهار نفر از اعضای هیات علمی متخصص در رشته مربوط با مرتبه حداقل دانشیاری، به انتخاب شورای تحصیلات تکمیلی مؤسسه که دو نفر آنها از موسسات دیگر انتخاب شوند.

(۴) نماینده علمی شورای تحصیلات تکمیلی مؤسسه

ماده ۲۱: جلسه دفاعیه با ریاست نماینده علمی شورای تحصیلات تکمیلی مؤسسه و حضور حداقل چهار تن از اعضای هیات داوران (استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید مشاور، یکی از داوران داخل مؤسسه و یکی از داوران خارج از مؤسسه)

رسمیت می‌یابد. دانشجو موظف است در این جلسه گزارشی از پایان‌نامه دکتری تخصصی پژوهشی خود را ارائه نموده و از آن دفاع نماید.

ماده ۲۲: هیأت داوران، در پایان جلسه دفاعیه، پس از شور و بررسی در خصوص اصالت و صحت پایان‌نامه، امتیاز آن را با تأکید بر رتبه به شرح زیر سطح بندی می‌کند:

رتبه	نمره
عالی	۱۹-۲۰
بسیار خوب	۱۸- ۱۸/۹۹
خوب	۱۶/۵-۱۷/۹۹
قابل قبول	۱۵-۱۶/۴۹
غیر قابل قبول	کمتر از ۱۵

۲۲-۱: ملاک تصمیم‌گیری در خصوص نمره پایان‌نامه دکتری تخصصی پژوهشی، به شرح زیر است:

..... میانگین نمرات اساتید راهنما از ۲۰

..... میانگین نمرات اساتید مشاور از ۲۰

..... میانگین نمرات داوران داخلی از ۲۰

..... میانگین نمرات داوران خارجی از ۲۰

..... نمره نماینده علمی شورای تحصیلات تکمیلی موسسه از ۲۰

..... نمره نهایی = میانگین ۵ نمره فوق از ۲۰ می‌باشد.

۲۲-۲: چنانچه هیأت داوران در مرحله پیش دفاع یا دفاع، پایان‌نامه را از جهاتی ناقص تشخیص دهند، موارد نقص را در رأی خود ذکر نموده و از دانشجو می‌خواهد در مدتی که از حداکثر سنوات مجاز دوران تحصیل وی تجاوز نکند، پایان‌نامه دکتری تخصصی پژوهشی خود را کامل و مجدداً از آن دفاع نماید.

ماده ۲۳: در صورتیکه به دلیل غیر موجه دانشجو قادر به ادامه دوره نباشد یا به هر دلیلی از ادامه دوره منع یا محروم شود ملزم به پرداخت کلیه خسارات طبق تعهدات اخذ شده به مؤسسه مربوطه می‌باشد.

فصل پنجم

سایر مقررات

ماده ۲۴: در صورتی که دانشجو ظرف حداکثر مدت مجاز تحصیل و در موارد خاص در مدت تمدید آن به تشخیص شورای تحصیلات تکمیلی، نتواند پایان نامه دکتری تخصصی پژوهشی خود را تکمیل و از آن دفاع نماید، از ادامه تحصیل در این دوره محروم می شود.

ماده ۲۵: دانشجوی دوره دکتری تخصصی پژوهشی در طول مدت تحصیل خود می تواند برای یکبار از حداکثر دو نیمسال تحصیلی مرخصی تحصیلی استفاده نماید.

تبصره ۱: اخذ مرخصی تحصیلی در نیم سال اول تحصیلی مجاز نیست. در موارد استثنایی، اخذ تصمیم به عهده شورای تحصیلات تکمیلی مؤسسه می باشد.

تبصره ۲: مدت مرخصی تحصیلی جزو سنوات تحصیلی دانشجو محسوب می شود.

ماده ۲۶: دانشجوی دوره دکتری تخصصی پژوهشی باید بطور تمام وقت به تحقیق و تحصیل بپردازد تا بتواند از مزایای دانشجویی دوره دکتری تخصصی پژوهشی برخوردار شود.

ماده ۲۷: فراغت از تحصیل دانشجو با رعایت مفاد این آیین نامه و با حصول نتیجه فعالیت پژوهشی دانشجو توسط موسسه انجام خواهد شد.

ماده ۲۸: رسیدگی به امور آموزشی و فارغ التحصیلی این دانشجویان در حوزه معاونت آموزشی وزارت متبوع می باشد.

ماده ۲۹: فارغ التحصیلان با مدرک دکتری تخصصی پژوهشی (Ph.D. By Research) با ذکر گرایش تخصصی متناسب با زمینه تحقیقاتی پایان نامه ارزشیابی می شوند و می توانند در موسسات، دانشگاه ها و مراکز تحقیقاتی و آموزشی به عنوان هیأت علمی پژوهشی مشغول به کار شوند و نمی توانند با استفاده از مدرک اخذ شده در امور کلینیکی یا پاراکلینیکی و تأسیس داروخانه استفاده نمایند.

این آئین نامه در ۲۹ ماده و ۱۵ تبصره در پنجاه و یکمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی مورخ ۹۲/۳/۲۵ مورد بازنگری قرار گرفت و به تصویب رسید و برای آن دسته از دانشجویان که از سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲ و به بعد پذیرفته می شوند لازم الاجرا است و از این تاریخ به بعد تمام آیین نامه ها، بخشنامه ها و دستورالعمل های مغایر با آن برای این گروه از دانشجویان لغو می شود.

آیین نامه دوره
دکتری تخصصی پژوهشی (Ph.D. by Research)
مصوب پنجاه و یکمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی
مورخ ۱۳۹۲/۳/۲۵

آیین نامه دوره دکتری تخصصی پژوهشی (Ph.D. by Research) که به تائید معاونت تحقیقات و فناوری رسیده است، در ۵ فصل، ۲۹ ماده و ۱۵ تبصره در پنجاه و یکمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی مورخ ۱۳۹۲/۳/۲۵ به تصویب رسید.

این آیین نامه از ابتدای سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲ برای آن دسته از دانشجویانی که از این تاریخ به بعد پذیرفته می شوند لازم الاجرا است و از این تاریخ کلیه آیین نامه ها و بخشنامه های مغایر با آن برای دانشجویان مشمول این آیین نامه، لغو می شود.

مورد تأیید است

دکتر سید منصور رضوی
دبیر شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی

مورد تأیید است

دکتر مصطفی قاضی
معاون تحقیقات و فناوری

مورد تأیید است

دکتر بهرام عین اللهی

معاون آموزشی

رای صادره در پنجاه و یکمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی مورخ ۱۳۹۲/۳/۲۵ در مورد آیین نامه دوره دکتری تخصصی پژوهشی (Ph.D. by Research) صحیح است، به واحدهای مجری ابلاغ شود.

دکتر محمد حسن طریقت منفرد
وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
و رئیس شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی

